

6. Incidència ambiental de les activitats econòmiques

En el capítol 3 del document es feia referència de les característiques econòmiques del municipi de Petra, per la qual cosa ja no es farà referència a les esmentades característiques i s'anirà directament al tema que ens ocupa: la incidència ambiental de les activitats econòmiques de Petra.

Atès que en altres capítols d'aquest document s'ha analitzat en detall els fluxos metabòlics del municipi (de l'aigua, de residus, d'energia, de contaminants atmosfèrics), aquest resulta un capítol d'integració i resum de les principals incidències ambientals de les activitats econòmiques.

6.1. Incidència ambiental de les activitats econòmiques

6.1.1. Sector primari

Tot i que no es disposa d'informació de fonts oficials, cal considerar que la incidència ambiental d'aquest sector és baixa si ho comparem amb altres indrets purament agrícoles de l'Illa, degut principalment al tipus d'explotació més bé artesanal i extensiva.

- Residus

Els principals residus generats en el sector primari a Petra són: els productes fitosanitaris, plàstics d'hivernacle, dejeccions ramaderes i els animals morts.

Plagues i productes fitosanitaris

Tot i que no s'ha fet cap estudi específic de les plagues nocives que afecten als municipis del Pla, en general no varien massa de les que es detecten al conjunt de Mallorca (pugó, aranya roja, eruga de la síndria, etc.).

També cal destacar que a l'estiu de 2002 es detectà la plaga del "Gryllus campestris", tot i que el Departament de Zoologia de la UIB va recomanar no emprar insecticides ni plaguicides potents pel perill de fer malbé altres espècies animals i vegetals.

La major part dels productes fitosanitaris emprats en el Pla s'adquireixen en part a les diferents cooperatives del Pla (S.C.L. Alpira d'Algaida, S.C.L. Agrícola de Lloret, S.C.L. Agrícola de Montuiri, S.C.L. Agrícola i Ramadera de Petra, S.C.L. Agrícola de Porreres, Bioalimentària S.C.L. de Santa Eugènia, S.C.L. Agrícola de Sant Joan, S.C.L. Fruïters de Sant Joan, Tramuntana, S.C.L. de Sineu i Frusebal S.C.L. de Sineu) i en part a fora de la comarca.

Fins al moment, resulta molt difícil extrapolar el consum global de fitosanitaris al Pla de Mallorca.

Pel que fa al reciclatge dels envasos fitosanitaris, fins al moment no existeix cap tipus de recollida selectiva (l'agricultor els duu al parc verd o els crema o els deixa abandonats) encara que en un futur es preveu alguna actuació d'aquest tipus.

Plàstics

Existeix una gran quantitat de tipus de plàstics utilitzats per protegir els cultius. Es poden diferenciar dos grans grups: els plàstics emprats en làmines semirígides i els plàstics flexibles de film que són els majoritàriament utilitzats a l'àrea del Pla.

Els plàstics utilitzats en hivernacles amb una estructura fixa tenen una vida útil d'un mínim d'un any. Els empleats en túnels i protecció directa sobre el terreny només són empleats durant uns mesos i una vegada esdevenen innecessaris i la planta ja no ho necessita, són retirats

Taula 6.1.1
Tipus de plàstics més utilitzats en agricultura a Mallorca

Plàstic	Densitat	Vida útil (hivernacles)
Polietilè	0,92 g/cm ³	6 – 8 mesos – 2 anys
Polímer EVA	0,93 g/cm ³	Fins a tres anys

La quantificació del plàstic emprat tant al Pla com a Petra, resulta molt difícil de determinar ja que no existeix cap control i les superfícies protegides varien d'any en any, segons les condicions climàtiques. Tot i això, la superfície de cultius protegits al Pla de Mallorca és molt minsa.

Properament, l'administració (a proposta d'Unió de Pagesos) probablement assumirà la recollida de plàstics usats en explotacions agrícoles.

La recollida es farà dues vegades a l'any a les mateixes explotacions, evitant així, la seva crema i permetent el seu reciclatge. Aquesta recollida no suposarà cap cost per als pagesos.

Dejeccions ramaderes

Les dejeccions ramaderes no es consideren com a residu, excepte si hi ha excedents i/o no es realitza una gestió adequada. Existeix així una exposició al risc de contaminació de les aigües subterrànies per nitrats d'origen agrari.

Segons una estimació realitzada al Pla (en base a la cabana ramadera, la producció mitjana de cada animal i el temps de permanència dels animals a les granges) cada any es generen 56.352 m³ de purí porcí i 7.251 tones de gallinassa (vegeu l'apartat 10). Les hectàrees de cultiu del Pla són suficients per absorbir l'oferta d'adob generat per les granges de cria intensiva de porcí i aviram. No obstant això, cal fer dues consideracions:

D'una banda les administracions locals no fan un control de la gestió que es fa d'aquest residu (tant pel que fa l'emmagatzematge com a la fertilització dels conreus).

De l'altra, els objectius del PDSGRUM vigent preveuen l'aparició de dos "competidors" en l'adobatge dels cultius, que són els adobs procedents de les plantes de compostatge mitjançant el tractament dels llots de depuradora (ja funciona), i les fraccions de matèria orgànica que en breu es recolliran selectivament als nuclis urbans de l'illa.

Animals morts

La gestió actual que es fa dels animals de granja morts és l'enterrament en fosses en terrenys propers a les granges, que es van cobrint a mida que s'omplen. Un cop omplert, s'obre un altre. No sempre s'utilitza calç en el procés.

Les deixalles d'origen animal no tenen actualment capacitat de tractament a les Illes Balears. Així, el PDSGRUM aprovat l'any 2000 s'adapta a la normativa vigent que afecta aquest residu i presenta un pla d'actuació.

- Energia

El consum energètic del sector primari no és massa elevat. Així, el consum de gas propà és simbòlic, i únicament apareix –de forma testimonial– en algunes activitats agrícoles i industrials.

En canvi, la major part de l'energia consumida és gas-oil bonificats (B i C), emprat en la maquinària agrària, excavadores, alternadors, forns de pa i altres motors. Segons una estimació molt general, el consum de combustibles líquids (gas-oil, fuel-oil i gasolines) del sector primari representa el 55 % del consum global del Pla.

- Aigua

Per altra banda el consum d'aigua per part del sector primari és significatiu. Petra és el municipi del Pla amb més superfície de cultius de regadiu per la qual cosa hi pot haver un excés d'aigua.

El 94,4 % de la superfície agrícola del Pla correspon a cultius de secà, i el 5,6 % correspon a reguiu (concentrada a Porreres, Llubí i Vilafranca).

- L'agricultura sostenible

L'any 2001, el Pla de Mallorca hi havia 873,59 ha dedicades l'agricultura ecològica, que representen un 23,8% de tota la superfície agrícola ecològica de Mallorca (l un 2,37% de la superfície agrícola total del Pla). Entre 1994 i 2001 a les Illes s'ha produït un increment anual del 34 % en el nombre d'explotacions i del 31 % en el nombre d'hectàrees conreades.

Així, en 8 anys s'ha multiplicat per 7 el nombre de productors i per 6,4 l'extensió de terra conreada amb mètodes d'agricultura ecològica (Font: Consell Balear de la Producció Agrària Ecològica¹).

El municipi que té més superfície dedicada a l'agricultura ecològica és Algaida, seguit de Santa Eugènia. Petra és el sisè municipi amb més agricultura d'aquest tipus. (figura 6.2.1.).

El cultiu ecològic dominant al Pla són els fruits secs (46,7% del total) ubicats sobretot a Algaida i a Santa Eugènia (figura 6.2.2.).

En segon lloc hi ha el cultiu de cereals (12,7% del total) localitzats en bona part a Algaida i a Porreres.

Finalment també cal destacar que un 31,4% de les terres inscrites en el cens d'agricultura ecològica són garriga, destinada a les pastures d'una ramaderia ecològica.

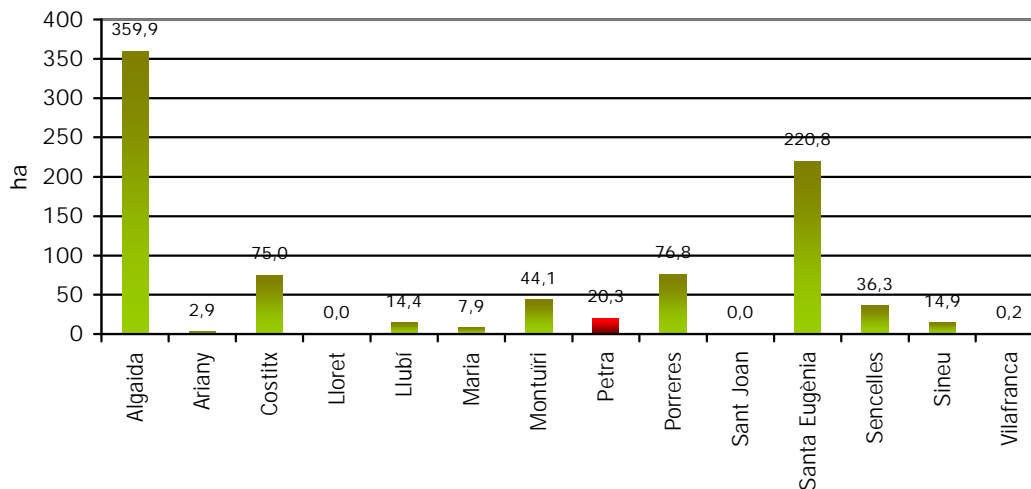
¹ Aquest òrgan depèn de la Conselleria d'Agricultura i Pesca, i és l'encarregat del control i certificació d'aquest tipus de producció a les illes. També ofereix una sèrie de serveis als productors i elaboradors: dóna suport tècnic per a l'elaboració d'estudis i l'execució de projectes de reconversió productiva d'explotacions i empreses agroalimentàries que desitgin iniciar-se en la producció i elaboració de productes ecològics i difon el coneixement i l'aplicació de sistemes de producció ecològica donant assessorament tècnic a empreses i explotacions.

Pel que fa al nombre d'explotacions beneficiàries d'ajudes al foment de l'agricultura i la ramaderia ecològica al Pla hi ha tan sols tres municipis que compten amb alguna explotació adherida a aquesta modalitat: Algaida amb 3 explotacions, Montuiri amb 3 explotacions i Santa Eugènia amb 2 explotacions. (Font: Direcció General d'Agricultura).

Figura 6.1.1

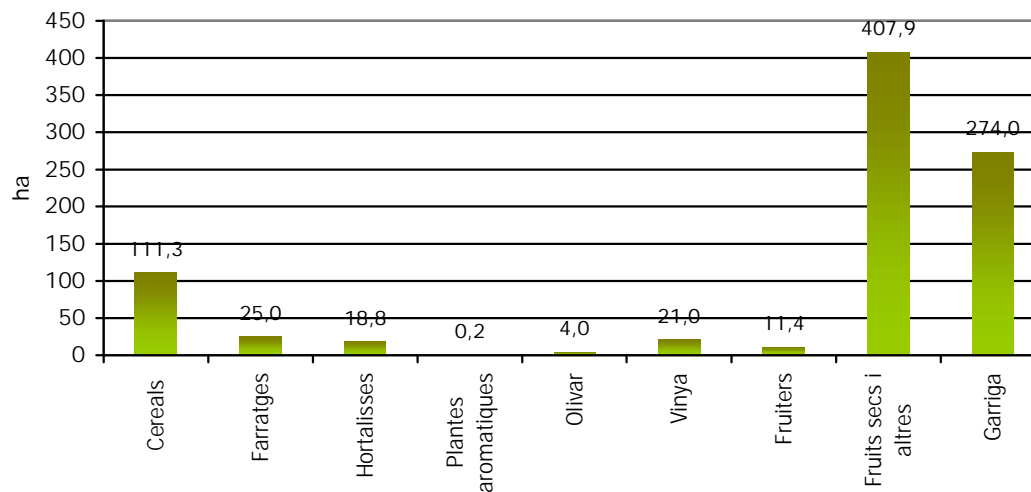
Distribució de la superfície agrícola ecològica (ha) per municipis, destacant Petra

Font: Cens agrari CAE, juny 2000.

Figura 6.1.2

Distribució de la superfície agrícola ecològica (ha) per cultius

Font: Cens agrari CAE, juny 2000.

D'altra banda, l'Institut d'Innovació empresarial de les Illes Balears (IDI) fa la gestió del segell Producte Balear. Dins el Pla de Mallorca hi ha dues denominacions referides a vi: D.O. Binissalem-Mallorca que inclou els municipis de Sta. Eugènia i Sencelles i D.O. Pla i Llevant que inclou Algaida, Ariany, Maria de la Salut, Montuiri, Petra, Porreres, Sant Joan, Sineu i Vilafranca. (Font: Servei d'Indústries i de Comercialització Agrària de la Direcció General d'Agricultura de la Conselleria d'Agricultura i Pesca)

També cal tenir en compte el Pla de Desenvolupament Rural (PDR) 2000-2006, que subvenciona projectes que tenen per objectiu la millora i modernització d'explotacions agràries i la incorporació de joves agricultors. Aquest Pla té una vigència de 7 anys i un pressupost de 153,5 milions d'€.

La taula 6.1.2. mostra els beneficiaris de Petra. També cal destacar l'existència del programa europeu Leader + 2000-2006 que preveu actuacions en els 14 municipis del Pla de Mallorca i que té per objectiu impulsar la dinamització socioeconòmica, preservar el medi ambient i valoritzar el patrimoni.

Taula 6.1.2.
Beneficiaris del PDR 2000-2006 – Nombre expedients-

Municipi	Diversificació de rendes agràries	Protecció del medi rural	Millora de les infraestructures
Petra	-	2 exp.	2 exp.

Font: Servei de Desenvolupament i Dinamització Rural de la Direcció General de Desenvolupament Rural de la Conselleria d'Agricultura i Pesca.

Pel que fa a l'Institut de Qualitat agroalimentària, les mesures aplicades a productors del Pla de Mallorca per garantir la qualitat de la producció poden ser de dos tipus 1) la qualitat normativa i 2) les denominacions de qualitat:

1. En relació a la qualitat normativa (mesures que exigeixen les normes de qualitat), la Inspecció de Fraus Agroalimentaris realitza controls periòdics dels mitjans de producció i productes agroalimentaris.
2. En relació a les denominacions de qualitat, cal destacar que els productors del Pla de Mallorca elaboren i comercialitzen els següents productes amb denominacions de qualitat o marca de garantia: la Sobrassada de Mallorca, l'ensaimada, l'agricultura Ecològica, el vi de la Denominació d'Origen "Pla i Llevant", el vi de Taula de Balears, el porc Mallorquí Selecte i l'ametlla mallorquina.

Les qualitats dels productes amb les denominacions anteriors es garanteixen mitjançant els controls realitzats pels Consells Reguladors, titulars de les marques de garantia, o per la Conselleria d'Agricultura i Pesca.

6.1.2. Sector Secundari

En general, el Pla de Mallorca es caracteritza per no disposar d'un tipus d'indústria massa agressiva ambientalment. Això sí, la incidència ambiental d'aquest sector és més significativa que la del sector primari.

La principal incidència ambiental de les activitats industrials es centra en:

- Residus

A l'àmbit del Pla de Mallorca els principals residus industrials produïts són els residus inerts de la indústria de la ceràmica, oli mineral, pneumàtics, bateries, dissolvents, peces metàl·liques d'alumini i ferro, ferralla, serradures i fusta, i residus de la construcció i l'enderroc.

De les 7 empreses autoritzades a la CA de les Illes Balears com a productores de residus perillosos no n'hi ha cap situada al Pla.

Degut a l'important nombre de petits productors que generen residus tòxics i perillosos a les Illes Balears, es va fer precís la creació i regulació d'un Registre de petits productors per a la CAIB com a desenvolupament previst a la legislació bàsica estatal, a fi d'aclarir l'abast d'aquesta normativa entre els afectats i de millorar la intervenció administrativa en la producció de residus d'aquesta naturalesa.

Actualment hi ha 4 empreses del Pla inscrites en aquest registre.

- Energia

El sector secundari del Pla de Mallorca consumeix anualment 5.890 teps (tones equivalents de petroli), és a dir el 16 % del consum d'energia total. El 20 % de l'energia consumida correspon a energia elèctrica, un 47 % a combustibles sòlids i biomassa i el 33 % restant a combustibles líquids.

- Atmosfera

Al Pla de Mallorca hi ha 20 activitats incloses en el registre d'activitats potencialment contaminants a l'atmosfera (APCA), 3 del grup A, 16 del B i 1 del C (A - més contaminant-, C -menys contaminant-), encara que s'ha de considerar que a la llista podria haver-n'hi alguna més.

El municipi de Petra té dues empreses incloses dins aquest registre d'APCA. Les dues tenen com a activitat principal la fabricació de productes d'argila i estan dins el grup B.

Tot i que és complicat obtenir dades de telefonia mòbil degut a l'estricta contracte de confidencialitat dels operadors, als municipis del Pla trobem actualment 40 estacions de telefonia mòbil en funcionament que pertanyen als diferents operadors (Telefónica, Amena i Retevisión).

Tot i que aquesta dada pot modificar-se en qualsevol moment ja que es donen de baixa i d'alta estacions en funció de les necessitats, no es preveu cap augment important de més estacions en aquests municipis ja que a dia d'avui, es tenen totes les zones cobertes (amb cobertura).

Les instal·lacions han estat inspeccionades pel departament d'Inspecció de Telecomunicacions de les Illes, que pertany al Ministeri de Ciència i Tecnologia. S'han fet les comprovacions tècniques corresponents de forma periòdica per vetllar que no sobrepassen els límits i paràmetres exigits per la Unió Europea.

En referència a això s'ha de dir que de totes les estacions de telefonia mòbil instal·lades als municipis del Pla de Mallorca, no n'han trobat cap que incompleixi els paràmetres o valors legals² de l'estat espanyol.

De fet, segons el Ministeri de Ciència i Tecnologia, els tràmits pertinents per a la seva instal·lació, la presentació d'un pla d'implantació de la xarxa, l'obtenció de la llicència d'obra i instal·lació, o, en cas d'ubicar-se en sòl rústic, l'obtenció de la declaració d'interès general, estan fets.

Per altra banda, en el Pla s'han fet estudis i inspeccions radioelèctriques de les antenes prestant una major atenció en la proximitat d'aquestes a hospitals, escoles i centres educatius, residències i llars de dia per a la tercera edat.

- Renous

La contaminació acústica provocada pel sector secundari està molt localitzada ja que es dona exclusivament en les pedreres i en menor mesura en tallers. T

Tot i que no es tenen dades de mesures dutes a terme dins alguna d'aquestes instal·lacions, és cert que en moments puntuals d'aquestes activitats, el renou és bastant elevat arribant a causar importants molèsties als veïns.

En aquest sentit, cal destacar les molèsties que sofreixen a una sèrie d'habitatges situats al voltant de les pedreres actives, sobretot en el moment de dur a terme les voladures per l'extracció del material.

- Incidència ambiental de la construcció

El sector de la construcció –amb més de 800 empreses donades d'alta– és un dels motors de l'economia de la majoria dels municipis del Pla de Mallorca. Si contem el nombre de treballadors que es dediquen al subsector de la construcció, incloent indústries subministradores i auxiliars, el percentatge de treballadors a dia d'avui s'eleva al 60 %.

Ambientalment, el sector de la construcció presenta un important consum del sòl, increment dels renous, ocupació de l'espai urbà, etc., fet que condiciona estretament la sostenibilitat ecològica del desenvolupament urbà.

² La llei estatal que regula els límits és el RD 166/2001 de 28 de setembre i l'Ordre posterior 23/2002 de 12 de gener de 2002.

Encara que no hi ha dades més recents a les del PDS per a la Gestió dels Residus de la Construcció Demolició i voluminosos de les Illes Balears, aquest fa una estimació de la producció de residus per municipis, segons la qual al Pla de Mallorca cada any es produeix més de 17.500 tones de residus voluminosos.

Pel que fa a Petra, les dades venen representades en la taula següent:

Taula 6.1.3.

Estimació de la producció de residus de construcció, demolició i voluminosos a Petra i en el conjunt de la Mancomunitat del Pla (2000)

MUNICIPI	m ² de nova planta	m ² municipi/m ² totals illa	Estimació Tn/any Residus
Petra	2.931	0,25	1.916,713
Mancomunitat	26.766 m ²		17.503,496

Font: PDS per a la Gestió dels Residus de la Construcció Demolició i voluminosos de les Illes Balears

Segons dades de Col·legi Oficial d'Arquitectes de les Balears (COAB) entre els anys 1998 i 2000 als municipis del Pla s'han finalitzat 277 obres en habitatges o establiments.

Finalment, cal destacar que la moratòria urbanística anunciada el 3 de juliol de 2001, pel Consell de Mallorca, segons la qual no es poden construir nous edificis de pisos, ni la construcció de xalets adossats (tot i que no afecta la construcció d'habitatges unifamiliars dins zones urbanes ni rústiques) ha fet disminuir la construcció a tots els municipis insulars en general.

6.1.3. Sector Terciari

El sector terciari del Pla de Mallorca no presenta massa incidència sobre el medi ambient. A més, al contrari que en d'altres zones de Mallorca, el turisme del Pla de Mallorca presenta un índex baix i generalment fa activitats poc agressives pel medi (fins avui no hi ha cap camp de golf i a més tots els allotjaments són de tipologia familiar que es localitzen a les afores dels pobles).

La principal incidència ambiental de les activitats del terciari se centra en:

- Residus

El sector terciari genera un percentatge petit de la producció de fems a la comarca del Pla de Mallorca, tot i que durant els mesos d'estiu s'incrementa sensiblement.

Els principals residus que genera el sector terciari són l'oli vegetal, vidre, paper, envasos de plàstic, llaunes i residus sanitaris.

Actualment dels 1.013 establiments comercials del Pla, un total de 121 establiments s'han adherit a la recollida selectiva de vidre i 84 a la de paper-cartó.

L'any 1999 es van recollir als comerços del Pla 122,54 tones de vidre, 152,31 tones de paper i cartró i 3 tones de llaunes.

En quant als olis vegetals generats als restaurants en alguns casos s'emmagatzema i es lliura a un gestor autoritzat, tot i que generalment no segueix vies de valorització i tractament.

- Energia

En el sector terciari s'utilitza principalment energia elèctrica i en menor mesura combustibles fòssils. Globalment aquest sector consumeix el 10 % de l'energia del Pla de Mallorca.

En quant a la utilització d'energies de fonts renovables com a generador energètic, cal dir que el seu pes actual és encara molt poc important i no té un servei de distribució en ser principalment d'ús particular (residencial).

- Renous

La contaminació acústica no és important en el sector comerç i serveis ja que els diferents establiments es troben dispersos, i en general, produeixen renou dins dels límits establerts.

Han arribat a alguns ajuntaments diverses queixes per renous de bars o pubs que s'han intentat resoldre.

- Campanyes ambientals al comerç

Tot i que el comerç del Pla ha estat un dels darrers sectors a desenvolupar-se, en alguns municipis ja s'han dut a terme algunes accions ambientals.

En aquest sentit cal destacar la recent "Campanya d'ambientalització dels comerços" duta a terme pel GOB a molts pobles de Mallorca. Bàsicament es tracta de substituir les bosses de plàstic per unes senalles de roba o d'espart.

Dins la comarca s'hi han adherit 10 establiments de Vilafranca, 27 de Petra i alguns més d'Algaida. Conjuntament a aquesta acció i en cooperació amb els ajuntaments s'han posat taules informatives als mercats per tal de sensibilitzar a la població sobre la necessitat de reduir els residus.

Des del GOB es volgué fer una crida a la resta dels pobles del Pla per tal que participin també en aquest projecte interessant.

Per altra banda, la cooperativa Tramuntana ha inaugurat a Sineu una botiga de productes mallorquins on es comercialitzen diversos productes ecològics.